

Nr 117

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående inrättande av en statlig sjuksköterskeskola i Norrköping; given Stockholms slott den 9 mars 1962.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Rune B. Johansson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås på grundval av ett med Norrköpings stad träffat avtal, att en ny statlig sjuksköterskeskola inrättas i Norrköping. Verksamheten vid skolan skall börja den 1 juli 1962.

Skolan skall årligen intaga cirka 60 elever. Tills vidare skall prövas en kursplan med avkortad men intensifierad utbildning.

Vid fullt utbyggd verksamhet uppskattas den årliga driftkostnaden vid den nya skolan till i runt tal 1 milj. kr. Till täckning av statens kostnader för skolan skall Norrköpings stad lämna bidrag motsvarande en tredjedel av de verkliga kostnaderna med undantag för byggnadskostnader.

Skolan inrymmes under de första verksamhetsåren i provisoriska lokaler i avbidan på att staden kan upplåta erforderliga lokaler i en planerad nybyggnad. Till stadens byggnadskostnader skall staten erlægga bidrag med två tredjedelar.

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 mars 1962.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLM-QVIST.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anmäler chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Johansson, fråga om inrättande av en ny statlig sjuksköterskeskola i Norrköping.

Inledning

Genom beslut den 19 maj 1961 uppdrog Kungl. Maj:t åt rektorn vid statens sjuksköterskeskola i Göteborg Karin Lundgren att inom inrikesdepartementet biträda med utredning rörande inrättande av ytterligare en statlig sjuksköterskeskola, avsedd att i första hand tillgodose undervisnings-sjukhusens behov av sjuksköterskor. Vid utredningsarbetet skulle i fråga om den praktiska utbildningen av eleverna företrädesvis undersökas möjligheterna att anknyta den nya skolan till sjukhus i Stockholmsområdet.

Sedan en preliminär undersökning givit vid handen att en statlig sjuksköterskeskola skulle kunna förläggas i anslutning till lasarettet i Norrköping, uppdrog Kungl. Maj:t den 17 november 1961 åt expeditionschefen L. Rydback att i samråd med Karin Lundgren upptaga överläggningar med Norrköpings stad angående villkoren för förläggning till staden av en sådan skola och därmed sammanhängande frågor.

Med gemensam skrivelse den 28 februari 1962 har de sakkunniga överlämnat *dels* en promemoria angående inrättande av ytterligare en statlig sjuksköterskeskola, *dels ock* ett villkorligt slutet avtal angående anordnande och upprätthållande av en statlig sjuksköterskeskola i Norrköping.

Häröver har yttranden avgivits av statskontoret, medicinalstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, svenska landstingsförbundets styrelse och svensk sjuksköterskeförening.

Promemorian

Skolan beräknas vara av normalstorlek med en årlig intagning av 30 elever vår och höst. Skolans behov av platser för den praktiska utbildningen

uppgår vid fullt utbyggd verksamhet till cirka 120. Ett mindre antal elever beräknas under den senare delen av utbildningstiden övergå till av staten drivna centralskolor för viss specialutbildning. Å andra sidan erfordras ett 20-tal platser för provelever i orienteringsperiod.

Vid företagna undersökningar av möjligheterna att anordna utbildningsplatser vid stockholmssjukhusen har framkommit, att nu pågående och planerad utökning av sjuksköterske- och annan sjukvårdspersonalsutbildning inom Stockholm är av sådan omfattning, att en ny sjuksköterskeskolas krav på utbildningsplatser torde väsentligt försvåra den praktiska utbildningen vid det sjukhus skolan komme att knytas till. Statens sjuksköterskeskolas i Stockholm specialkurs för mentalsjukvårdspersonal har tagit i anspråk de utbildningsplatser på S:t Eriks sjukhus, som av en tidigare undersökning befanns vara de åtminstone i nuvarande situation enda möjliga. Det har sålunda icke ansetts gagna utredningen att verkställa någon ny kartläggning av utbildningsplatser på stockholmssjukhusen. Vid karolinska sjukhuset har statens och Sophiahemmets sjuksköterskeskolor i Stockholm ansetts helt disponera samtliga för allmänutbildningen tillgängliga utbildningsplatser. Däremot torde elever från den nya skolan kunna beredas tillfälle att under det senare skedet av den praktiska utbildningen praktisera på thoraxkirurgiska, urologiska, dermatologiska m. fl. specialkliniker vid sjukhuset. Närmare utredning angående dessa utbildningsplatser, som måste anses värdefulla ur såväl utbildningssynpunkt som för den framtida sjuksköterskerekryteringen till undervisningssjukhusen, kan dock ske först när kursplanen för skolan fastställts och verksamheten har påbörjats, varvid man även bör undersöka möjligheterna att samordna ifrågavarande specialundervisning med den statliga sjuksköterskeskolan i Stockholm.

Vid undersökningen har vidare företagits en preliminär inventering av utbildningsmöjligheterna inom Stockholms och Södermanlands län.

Vid undersökningstillfället meddelades att planerna för utbyggnaden av kroppssjukvården i Stockholms län var oklara. Landstingets egen sjuksköterskeskola ansåg sig behöva helt disponera tillgängliga utbildningsplatser vid Danderyds lasarett och även i begränsad omfattning vid Södertälje lasarett. Vid det senare sjukhuset pågår även en ganska omfattande sjukvårdsbiträdesutbildning.

Inom Södermanlands län är sjukvårdsutbildning knuten till samtliga delade lasarett. Den praktiska utbildningen vid sjuksköterskeskolan i Eskilstuna är förlagd till både Eskilstuna och Nyköpings lasarett. Kullbergsska sjukhuset i Katrineholm användes för grundutbildning av mentalsjukvårdspersonal.

Undersökningen av utbildningsmöjligheterna fortsatte med Östergötlands län, som jämfört med de två förutnämnda länen har det största antalet vårdplatser vid de delade lasarett, fördelade på sjukhus i landstingsom-

rådet och i Norrköping. Expansion av lasarettverksamheten har även påbörjats. Vid undersökningen fästes tidigt uppmärksamheten på Norrköpings lasarett, vars 596 vårdplatser endast delvis utnyttjas för sjuksköterskeutbildning. F. n. disponerar Birgitta sjuksköterskeskola i Linköping cirka 50 utbildningsplatser, vilka emellertid torde kunna reduceras till ett 10-tal för specialutbildningselever. Denna specialutbildning torde ej verka hämmande på verksamheten vid den nya skolan.

Vid Norrköpings lasarett är tillgången till för utbildning lämpade allmänmedicinska och allmänkirurgiska vårdavdelningar ej tillräcklig för att hela elevantalet — 30 elever — för allmänutbildning i medicinsk respektive kirurgisk sjukvård skall kunna tas emot på en gång. Av liknande skäl kan man på operationsavdelningar och kirurgmottagningen ej mottaga hela den grupp elever, som samtidigt hänvisas dit för två månaders praktik. Det blir därför nödvändigt att för dessa delar av utbildningen anlita ännu ett lasarett. Kontakt har tagits med Östergötlands läns landsting och vederbörande överläkare i syfte att förlägga i första hand 12 utbildningsplatser vid det närbelägna Finspångs lasarett.

Utbildningen i mentalsjukvård bör lämpligen förläggas till Birgittas sjukhus i Vadstena. Vid Kolmårdssjukhuset bör utbildningsplatser i sanatorievård erhållas i erforderlig omfattning.

I Norrköping finns två specialistsjukhus för långvarigt kroppssjuka, varav Sandbyhovs sjukhus bör vara lämpligt för utbildning i geriatrisk sjukvård.

Utbildningsplatser i den öppna vården kan delvis ordnas i Norrköpings stad. Platser inom landstingets öppna vård har även utlovats.

För praktisk utbildning inom vissa specialgrenar av den medicinska och kirurgiska sjukvården kan utbildningsplatser erhållas förutom vid de tidigare nämnda specialklinikerna vid karolinska sjukhuset i Stockholm även på specialavdelningar vid Norrköpings och Finspångs lasarett.

För provelevernas praktik på vårdavdelningar kan användas olika avdelningar vid Norrköpings lasarett.

Utbildningsplatser för elevernas praktiska utbildning och för provelever finns sålunda i tillräcklig omfattning vid stadens och landstingets sjukvårdsinrättningar.

Då den kända bristen på sjuksköterskor gör det angeläget att snarast möjligt påbörja utbildningen vid den nya skolan, har utredningsarbetet inriktats på en första intagning av elever i början av mars 1963. Verksamheten bör i så fall påbörjas redan omkring den 1 juli 1962 för att under hösten samma år anordna orienteringsperioder för provelever.

Det skulle vara mycket värdefullt att vid den nya skolan få tillfälle bedriva försöksverksamhet i samråd med den planerade utredningen för omläggning av sjuksköterskeutbildningen. En reviderad kursplan föreslås därför. Den bygger bl. a. på ett modifierat terminssystem med 41—42 arbets-

veckor första respektive andra läsåret samt 23 arbetsveckor tredje läsåret.

Utbildningen skulle omfatta fem läsperioder om sammanlagt 24 veckor samt praktisk utbildning under fyra olika avsnitt om tillsammans 82 veckor. Under de femton veckor, som därefter återstår för att utbildningstiden skall följa medicinalstyrelsens anvisningar om minimitid, vore det värdefullt att få pröva andra former för specialutbildning än vad man hittills haft tillfälle till. Utredningen har för sin del funnit, att specialutbildningen skulle kunna ges utanför sjuksköterskeskolans ram under en assistentsköterskeperiod, innan legitimation beviljas. Specialutbildningen skall givetvis utformas efter särskilt utarbetade planer i syfte att ge assistentsköterskan möjlighet att fördjupa de erfarenheter hon vinner i den praktiska tjänstgöringen.

För att förverkliga den i utredningen föreslagna kursplanen torde det vara nödvändigt att icke medräkna eleverna i sjukhusens personalstat. Där ett sådant system i begränsad omfattning redan prövats vid en del sjuksköterskeskolor har det visat sig, att eleven har kunnat tillvarata utbildningen betydligt effektivare än när hon ingått som arbetskraft på avdelningen. Det har även underlättat avdelningssköterskans handledning av eleven, då hon kunnat fördela dagens löpande arbetsuppgifter på den anställda personalen. Målsättningen om förbättrad undervisning i arbetsledning torde härmed utan tvekan lättare förverkligas. Systemet förutsätter dock att antalet elever på varje avdelning icke beräknas till mer än en till två i varje skift. Befrias eleverna från det s. k. lärlingssystemet, kan sjuksköterskeutbildningen bättre än hittills planeras efter samma principer och metoder som tillämpas i annan yrkesutbildning.

Vid planering av personalbehovet vid fullt utbyggd verksamhet bör man utgå ifrån att lärarpersonalens antal beräknas enligt samma normer som för annan yrkesutbildning. Sålunda bör för handledning och undervisning av elever i praktisk utbildning anställas en lärare för cirka 16 elever. De lärare, som anställs vid skolan för undervisning i teoretiska läsperioder, bör åläggas samma veckotimmar som andra lärare i jämförbar undervisning.

Vid fullt utbyggd verksamhet erfordras följande befattningshavare:

- 1 rektor
- 2 instruktionssköterskor för orienteringsperioder och läskurser
- 4 klinicklärare, varav en å lasarettet i Finspång, för undervisning å medicinska, kirurgiska och gynekologiska vårdavdelningar, operationsavdelningar samt kirurgisk mottagning
- 1 klinicklärare för undervisning i barnsjukvård och mödravård
- 1 klinicklärare i mentalsjukvård vid Birgittas sjukhus
- 1 klinicklärare för undervisning i öppen vård, infektionssjukvård och geriatrisk sjukvård
- 1 elevhemsföreståndarinna

- 1 kontorist
- 1 (ev. 2) skrivbiträde.

Där elever från olika sjuksköterskeskolor kommer att utbildas tillsammans under praktiktiden, bör man undersöka möjligheterna att anställa gemensamma lärare. Så torde särskilt bli fallet för utbildningen vid karolinska sjukhuset.

Utöver den fast anställda lärarpersonalen kommer att behövas ett stort antal timlärare för den teoretiska undervisningen. Erforderligt antal timlärare kan enligt lämnade uppgifter erhållas såväl i Norrköping som i Finspång.

Under det första verksamhetsåret är personalbehovet följande:

1 rektor	från 1/7 1962
1 instruktionssköterska	från 15/9 1962
1 »	från 1/3 1963
3 klinicklärare	från 1/6 1963
1 elevhemsföreståndarinna	från 1/8 1962
1 skrivbiträde	från 1/7 1962

Skolans rektor föreslås anställd från den 1 juli 1962 samtidigt med skolans öppnande. Till rektorns förfogande bör redan från början ställas ett skrivbiträde. Elevhemsföreståndarinnan bör anställas från 1 augusti 1962 för planering och utrustning av bostäder m. m. För planering av och undervisning i den första orienteringsperioden, som bör komma i gång omkring den 1/10 1962, är det lämpligt att en instruktionssköterska anställs från den 15/9 1962. När de första eleverna skall tagas emot den 1/3 1963 för deltagande i läsperiod I bör den andra instruktionssköterskan anställas. Under senare delen av denna läsperiod bör förberedelser för elevernas praktik på olika avdelningar på lasarettet i Norrköping och Finspång samt för orientering av eleverna till sjukhusen anställas tre ytterligare instruktionssköterskor.

Vid fullt utbyggd verksamhet beräknas avlöningskostnaderna uppgå till 341 500 kr. och omkostnaderna till 668 500 kr. En tredjedel av dessa belopp skall enligt i det följande redovisade avtal med Norrköpings stad ersättas av staden. Utöver driftkostnaderna tillkommer för budgetåret 1965/66 engångskostnader för statens andel i uppförande och utrustning av ny skolbyggnad.

För budgetåret 1962/63 beräknas driftkostnaderna komma att uppgå till 268 300 kr., varav 97 000 kr. för avlöningar och 171 300 kr. för omkostnader. För avlöningar till ordinarie tjänstemän, arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, arvoden åt tillfälliga lärare, avlöningar till övrig icke ordinarie personal, rörligt tillägg samt kompensation för höjda folkpensionsavgifter har därvid beräknats 18 500, 4 000, 11 500, 43 000, 19 000 och 1 000 kr.

Omkostnadsanslaget fördelas enligt följande uppställning:

1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare	100
2. Reseersättningar	1 000
3. Expenser	3 000
4. Övriga utgifter:	
a) Inköp av inventarier och undervisningsmateriel	60 000
b) Blanketter och andra trycksaker	5 000
c) Ersättning för undervisningslokaler samt bostad och kost åt elever	88 800
d) Stipendier åt elever	12 000
e) Sjukvård m. m. åt elever	600
f) Elevernas resor i undervisningssyfte	300
g) Diverse	500
	Summa 171 300

Delposten 4 a) har beräknats efter jämförelser med utrustningsanslag för provisoriska undervisnings- och expeditiionslokaler vid sjuksköterskeskolan i Malmö.

Delposten 4 b) har beräknats med hänsyn till behovet av nyanskaffning av blanketter och tryck.

Under delposten 4 c) har upptagits följande belopp:

Hyra för undervisnings- och expeditiionslokaler	21 000
Ersättning för diverse av staden lämnade tjänster	9 000
Provelevers kost och logi ($4 \times 2 \times 20 \times 210$)	33 600
Elevers kost och logi ($1 \times 4 \times 30 \times 210$)	25 200

Under delposten 4 d) har beräknats stipendier å 100 kr. per månad till 30 elever under fyra månader.

Av de ovannämnda totala driftkostnaderna för budgetåret 1962/63, 268 300 kr., skall Norrköpings stad svara för en tredjedel. I enlighet härmed skulle statens nettokostnad för skolan under budgetåret uppgå till 179 000 kr.

Avtalet

Vid överläggningar med representanter för *dels* Norrköpings stad, *dels* Östergötlands läns landsting har bekräftats att behovet av utbildningsplatser för den nya skolan kan tillgodoses på sätt ovan angivits. Landstingets representanter har sålunda förklarat, att landstingets sjuksköterskeskola i Linköping icke vidare skall anlita lasarettet i Norrköping för sin grundutbildning av sjuksköterskor utan endast för viss specialutbildning. De har även medgivit, att såväl lasarettet i Finspång som landstingets öppnavårdsinstitutioner får i föreslagen omfattning anlitas för praktisk utbildning av elever vid den statliga skolan. Icke heller har landstingets representanter

haft något att erinra mot att det av landstinget och staden gemensamt drivna Kolmårdssjukhuset användes för ändamålet. Mot denna bakgrund har överläggningarna med Norrköpings stad om villkoren för förläggning till staden av en statlig sjuksköterskeskola ansetts kunna fullföljas. Därvid har förutsatts, att erforderliga överenskommelser om utbildningen vid landstingets inrättningar kan i ett senare skede slutligt träffas mellan landstinget och styrelsen för den nya skolan.

Förhandlingarna med staden har förts med utgångspunkt från att tillkomsten av en statlig sjuksköterskeskola tillgodoser såväl statens som stadens intressen. Staden torde för sin del kunna räkna med att rekryteringen av sjuksköterskor till lasarettet och andra sjukvårdsinrättningar i staden underlättas av att en sjuksköterskeskola förlägges till staden. Det har därför ansetts rimligt, att staden deltagar i kostnaderna för skolans anläggning och drift. Vid avvägningen av stadens andel i kostnaderna har parterna — med beaktande av bland annat omfattningen av den sjuksköterskeutbildning som landets sjukvårdsområden i allmänhet påtagit sig — funnit skäligt, att staden som princip skall stå för en tredjedel av kostnaderna.

Stadens företrädare har härvid som uttryckligt villkor uppställt, att skolan skulle lämna minst lika goda elevförmåner som landstingens sjuksköterskeskolor. Enligt stadens representanter kunde man eljest befara, att skolan icke skulle bli konkurrenskraftig i förhållande till skolor inom närbelägna sjukvårdsområden.

Parterna är ense om att den nya sjuksköterskeskolan bör utnyttjas för att pröva delvis nya utbildningsmetoder, syftande bl. a. till att förkorta utbildningstiden samt att ge bättre utrymme för utbildning i arbetsledning och administration. Därvid har förutsatts att försöket med en avkortad men intensifierad utbildning kommer att noggrant följas upp av den aviserade utredningen om sjuksköterskeutbildningen. Denna utredning bör sålunda i ett senare skede överväga de förändringar i utbildningsplanen för skolan, som med ledning av gjorda erfarenheter kan befinnas lämpliga. En förutsättning för tillämpning av den i promemorian föreslagna utbildningsplanen är att elev icke inräknas i den normalt erforderliga arbetskraften vid den arbetsenhet, till vilken elevs praktiska utbildning förlägges. De föreslagna förändringarna i utbildningsplanen kunde i och för sig ha föranlett en omprövning av elevernas förmåner under utbildningstiden. Detta synes emellertid icke påkallat, så länge det är fråga om en försöksorganisation. Vid tillämpningen av landstingsförbundets rekommendationer bör dock beaktas, att de vid landstingens skolor utgående elevförmånerna betraktas såsom ersättning för fullgjort arbete och därför beskattas, medan förmånerna för eleverna vid den nya skolan får karaktären av stipendier och således — enligt 19 § kommunalskattelagen — icke utgör skattepliktig inkomst. Det förutsattes vidare, att ovannämnda utredning kommer att taga upp elevförmånerna till behandling.

Därest till lasarettssområdet förlägges utbildningsverksamhet även för annan sjukvårdspersonal, torde det vara lämpligt att anordna lokaler för denna verksamhet och sjuksköterskeskolans undervisnings- och expeditiionslokaler i samma byggnad.

Staden beräknas kunna ha en nybyggnad färdig att tagas i bruk omkring den 1 januari 1965. Såsom ett provisorium intill dess inflyttning kan ske i den planerade skolbyggnaden har staden erbjudit staten att för sjuksköterskeskolan hyra en av staden nyligen förvärvad äldre byggnad, belägen cirka 500 m från lasarettet. Staden har åtagit sig att på sin bekostnad i byggnaden inreda tillfälliga undervisnings- och expeditiionslokaler. Härigenom blir det möjligt för den nya skolan att börja verksamheten redan innevarande år.

Det träffade *avtalet* har följande lydelse.

Under förbehåll av såväl Kungl. Maj:ts som stadsfullmäktiges i Norrköping godkännande har å ena sidan, företrädare för staten och, å andra sidan, Norrköpings drätselkammare träffat följande avtal.

Avtal

mellan Kungl. Maj:t och kronan, nedan kallad staten, och Norrköpings stad, nedan kallad kommunen, angående anordnande och upprätthållande av en statlig sjuksköterskeskola i Norrköping.

1 §.

Staten förbinder sig att på nedan angivna villkor i Norrköping anordna och upprätthålla en statlig sjuksköterskeskola med en årlig intagning av cirka 60 elever.

Skolan skall benämnas statens sjuksköterskeskola i Norrköping och börja sin verksamhet den 1 juli 1962.

2 §.

Kommunen skall i planerad nybyggnad för utbildningsverksamhet, belägen inom Norrköpings lasarettss område och nedan kallad skolbyggnaden, till staten upplåta för sjuksköterskeskolan erforderliga undervisnings- och expeditiionslokaler.

Vid upprättande av förslag jämte ritningar till skolbyggnaden skall samråd ske med skolans styrelse. I vad avser lokaler för sjuksköterskeskolan, skall förslag jämte ritningar godkännas av Kungl. Maj:t eller av myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer.

Sjuksköterskeskolans ifrågasvarande lokaler avses att tagas i bruk den 1 januari 1965.

För sjuksköterskeskolans efter utnyttjandegraden beräknade andel i kostnaderna för skolbyggnadens uppförande skall staten erlægga bidrag till kommunen med två tredjedelar.

Om skolans andel i byggnadskostnaderna skall särskild överenskommelse träffas, då huvudritningar föreligger.

Vad ovan sagts skall äga motsvarande tillämpning vid framtida ny-, till- eller ombyggnad ävensom vid sådana ändrings- eller förbättringsarbeten, som ej är att hänföra till årligt underhåll.

Byggnadsbidrag skall av staten utbetalas under byggnadstiden i ungefärlig proportion till kommunens egna utlägg.

3 §.

Staten skall svara för utrustning av sjuksköterskeskolans lokaler, dock att kommunen skall ombesörja utrustning av sådana lokaler i skolbyggnaden, som nyttjas gemensamt av skolan och kommunen.

4 §.

Det åligger kommunen att svara för skolbyggnadens administration samt yttre och inre underhåll ävensom fönsterputsning, att tillhandahålla vatten, värme, elektrisk kraft, gas och avlopp samt att ombesörja tvätt, städning, sophämtning ävensom telefonservice samt post- och annan budtjänst.

5 §.

Kommunen åtager sig att tillhandahålla skolans elever kost samt att för dem ombesörja tvätt av arbetsdräkt.

6 §.

För kommunens i 3—5 §§ avsedda prestationer skall staten erlægga ersättning efter kommunens självkostnader, varvid skall iakttagas följande:

1. Kostersättning upptages till samma pris, som vid vederbörande vårdinrättning gäller för kommunens egen personal.
2. Kommunens kostnad för skolbyggnadens administration samt yttre och inre underhåll skall anses utgöra respektive 0,30 och 0,65 procent av byggnadens produktionskostnad.
3. Av utrustnings- och driftkostnader för gemensamt disponerade lokaler påföres skolan så stor andel, som svarar mot skolans andel i de totala byggnadskostnaderna.

7 §.

Kommunen skall tillgodose skolans behov av elevbostäder jämte erforderlig utrustning.

Ersättning från staten för elevbostäder skall med tillämpning av självkostnadsprincip fastställas i särskild överenskommelse.

8 §.

Kommunen förbinder sig att medverka till anskaffande av lämpligt belägna bostäder åt skolans rektor och instruktions-sköterskor.

Vid skolan anställd personal skall äga erhålla kost och tvätt på samma villkor, som vid vederbörande vårdinrättning gäller för kommunens egen personal.

9 §.

Kommunen skall vid sina sjuk- och socialvårdsinrättningar, såväl slutna som öppna, på de villkor nedan anges för praktisk utbildning i enlighet med för skolan fastställd kursplan mottaga de elever, som av skolan hänvisas till dylik utbildning.

Därutöver skall kommunen vid nämnda inrättningar mottaga samtidigt högst 30 provelever från skolan för en provtid av två till tre månader.

10 §.

Vid skolan skall tills vidare prövas en kursplan med en avkortad men intensifierad utbildning. Elev må icke inräknas i den normalt erforderliga arbetskraften vid den arbetsenhet, inom vilken eleven praktiserar.

11 §.

Elevs praktiska utbildning omfattar högst 45 timmar per vecka. Arbetsdag må i regel ej överstiga 7½ timmar. Häri skall inräknas tid för all den handledning och undervisning, som enligt kursplanen skall ske jämsides med den praktiska utbildningen.

Elev är skyldig att iakttaga vid vederbörande inrättningar gällande bestämmelser och ordningsföreskrifter.

Sjuksköterskeskolans rektor åligger att i god tid lämna kommunens vederbörande myndigheter erforderliga uppgifter angående elevernas praktiska utbildning.

12 §.

Antagen elev skall under utbildningstiden äga från skolan uppbära förmåner enligt av Svenska landstingsförbundet meddelade rekommendationer.

13 §.

Skolan betalar antagen elevs läkarvård, läkemedel och sjukhusvård på allmän sal, i den mån kostnaderna härför ej bestrides av allmän sjukkasse eller enligt utomlänsavtalet.

14 §.

Skolan skall stå under ledning av en för fyra år utsedd styrelse, bestående av fem av Kungl. Maj:t förordnade personer. Av ledamöterna utses två efter förslag av kommunen. För ledamöterna skall finnas fem av Kungl. Maj:t förordnade ersättare, varav två utses efter förslag av kommunen.

Kungl. Maj:t utser en av ledamöterna att vara ordförande. Styrelsen utser inom sig vice ordförande.

Styrelsens åligganden fastställas i bestämmelser meddelade av Kungl. Maj:t.

15 §.

Kommunen skall bidra till täckande av statens kostnader för skolan med en tredjedel av de verkliga kostnaderna med undantag för byggnadskostnaderna.

16 §.

Kommunen, som skall äga rätt att taga del av skolans räkenskaper och övriga handlingar, skall å sin sida vara skyldig att låta myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer, taga del av de räkenskaper och övriga handlingar, som erfordras för beräkning av ersättning från staten.

17 §.

Ersättning från staten samt bidrag från kommunen skall årligen för tiden den 1 juli—den 30 juni avräknas mot varandra, då skolans räkenskaper för samma budgetår avslutats, varefter slutlikvid sker.

18 §.

Genom att lämna bidrag, som i 2 § och 6 § avses, får staten icke del i ägan-
derätten till tomt, byggnad eller utrustning.

19 §.

I händelse egendom, vartill staten lämnat byggnads- eller utrustnings-
bidrag, skulle under avtalstiden skadas eller förstöras genom brand, ex-
plosion, åskslag eller oberäknad utströmning från vatten-, avlopps-, ång-
eller värmeledningssystem eller från kylanläggning, åligger det kommu-
nen att snarast möjligt ombesörja, att egendomen återställs i fullgott skick
eller ersättes med annan likvärdig egendom. Kostnaderna härför skall stanna
å kommunen.

20 §.

Detta avtal skall gälla till och med den 30 juni 1975. Sker icke uppsägning
från någondera sidan minst två år före avtalstidens utgång, skall avtalet
vara förlängt med tio år.

Bestämmelsen angående uppsägning och förlängning skall därefter äga
tillämpning allt framgent.

Om avtalet upphör på grund av uppsägning från endera partens sida,
skall kommunen vara skyldig att, med avdrag för värdeminskning under
brukningstiden, återbära vad densamma enligt detta avtal uppburet av sta-
ten såsom bidrag till skolbyggnaders uppförande och utrustning. Avdrag,
som nyss sagts, skall utgöra $\frac{1}{30}$ beträffande byggnad och $\frac{1}{10}$ beträffande ut-
rustning för varje helt år, som förflutit från det kommunens anhållan om
bidragets utbetalande inkom till vederbörande statliga myndighet.

21 §.

I avbidan på skolbyggnadens färdigställande på lasarettområdet skall
kommunen för sjuksköterskeskolan upplåta Villa Flora, belägen vid Drott-
ninggatan 69 i Norrköping.

Kommunen åtager sig att på sin bekostnad låta inreda Villa Flora i hu-
vudsaklig överensstämmelse med bifogade ritningar.

För nyttjandet av Villa Flora skall staten erlægga en årlig hyresersättning
av 21 000 kronor, omfattande även ersättning för byggnadens administration,
yttre och inre underhåll samt värme och varmvatten.

I övrigt skall vad i detta avtal stadgas om vissa prestationer från kommu-
nens sida och om ersättning från staten härför i tillämpliga delar gälla
sjuksköterskeskolans verksamhet i Villa Flora.

Detta avtal är upprättat i två lika lydande exemplar, varav parterna tagit
var sitt.

Stockholm den 26 februari 1962. Norrköping den 26 februari 1962.

För Staten
Lennart Rydback

Norrköpings stads drätselkammare
Manne Jarméus

/Olle Englund

Till avtalstexten lämnas följande *anmärkningar*.

Ad 2 §. Staden har åtagit sig att bygga de för skolverksamheten erforder-
liga undervisnings- och expeditiionslokalerna under förutsättning att staten

biträder med sin del av kostnaderna genom ett direkt bidrag. Enär andra lokalbehov samtidigt kan komma att tillgodoses, har i avtalet endast kunnat bestämmas, att ifrågavarande bidrag skall utgå med $\frac{2}{3}$ av skolans efter utnyttjandegraden beräknade andel i byggnadskostnaderna, och att särskild överenskommelse skall träffas om nämnda andel, då huvudritningar föreligger. Vid beräkning av utnyttjandegraden bör i princip relationen mellan nettogolvytorna för de av staten respektive staden ensamt disponerade lokalerna vara avgörande, men beträffande lokaler, som kan komma att gemensamt brukas av staten och staden, måste hänsyn tagas till intensiteten i vardera partens ianspråktagande.

Parterna har förutsatt, att i de bidragsberättigade byggnadskostnaderna skall väl inräknas yttre planering samt ledningsdraging i direkt anslutning till byggnadens uppförande men däremot icke yttre anläggningar, såsom parkeringsplatser eller väganläggningar, som icke kan anses ingå i begreppet yttre planering kring byggnad.

Ad 3 §. Staten skall i princip anskaffa och bekosta utrustning av de lokaler, som skolan ensamt disponerar. Staden har emellertid förklarat sig villig att ställa lasarettets upphandlingsorganisation till skolans förfogande, därest så skulle befinnas lämpligt.

Ad 5 §. Med elever förstås i avtalet även provelever, där ej annat särskilt anges eller framgår av sammanhanget.

Ad 6 §. Jämför kommentarerna under »*Ad 15—17 §§*».

Ad 7 §. Staden kan uppfylla sitt åtagande enligt denna paragraf genom att anvisa lämpliga bostäder inom lasarettets område eller ute i staden eller, i den mån så erfordras, genom att uppföra elevhem.

Ad 8 §. Stadens åtagande gäller även annan personal, liknande den i avtalstexten angivna, exempelvis elevhemsföreståndarinna.

Ad 11 §. Innehållet i denna paragraf står i överensstämmelse med medicinalstyrelsens cirkulär den 12 februari 1959 angående sjuksköterskeelevernas praktiska utbildning.

Ad 12 §. Av landstingsförbundet meddelade rekommendationer innebär för dagen, att elev skall erhålla förmånerna av fri bostad, kost och tvätt — dock icke under ferier — samt under hela utbildningstiden studiebidrag med ett belopp av 150 kronor i månaden.

Ad 14 §. För styrelseledamöterna har särskilda kvalifikationsregler icke ansetts böra föreskrivas.

Då det är angeläget, att förberedande åtgärder för igångsättande av skolans verksamhet sker redan före den 1 juli 1962, torde interimsstyrelse snarast möjligt böra utses enligt de grunder, som angivits i avtalet för ordinarie styrelse.

Ad 15—17 §§. Då byggnadskostnadsfördelningen reglerats särskilt i 2 §, beröres dylika kostnader icke av bestämmelserna i förevarande paragrafer. Kommunens bidrag skall därför i princip beräknas på de driftutgifter, som

skolan enligt nuvarande statliga budgetsystem har att redovisa under ett eller ett par på driftbudgeten upptagna anslag. Således skall kommunens bidrag även avse skolans lönekostnader samt ersättningar till eleverna.

Därjämte skall bidrag utgå till statens pensionskostnader för skolans personal. Någon regel för beräkningen av dessa kostnader har emellertid icke intagits i avtalet. Så har ej heller skett beträffande pensionskostnadsdelen i stadens självkostnadspris för vissa tjänster (jfr 6 §). Staten har vid överenskommelser, som under senare år ingåtts med kommunala sjukvårdshuvudmän, accepterat, att för av staten lämnade tjänster ersättningen skall innefatta pensionskostnader, beräknade till ett belopp motsvarande 15 procent av den avlöningssumma, som bokförts under det i riksstaten upptagna avlöningsanslaget för vederbörande statliga organ. Å andra sidan har staten medgivit att för av kommun tillhandahållna tjänster lämna pensionskostnadsersättning enligt samma grunder. (Jfr prop. 1958: 87, s. 70—84 samt 97—99.) Parterna har emellertid funnit, att tillämpningen av denna princip på här ifrågavarande område fordrar ytterligare överväganden. Det bör emellertid vara möjligt att vid den praktiska tillämpningen lösa dessa frågor i huvudsak enligt angivna principer.

Enär vardera parten till följd av avtalets konstruktion får fordringar gentemot den andre, bör kvittning ske på lämpligt sätt, då skolans räkenskaper för ett budgetår avslutats.

Staden har förklarat sig beredd att, därest så påkallas, biträda skolans ledning med redovisning och medelsförvaltning.

Ad 21 §. I det föregående har berörts anledningen till att provisoriska lokaler för skolan anordnas i Villa Flora. Det har ansetts böra särskilt anmärkas, att stadens åtaganden beträffande vissa serviceprestationer gäller även denna byggnad. Givetvis är avtalets bestämmelser om statens ansvar för skolans utrustning och drift samt stadens bidrag till kostnaderna för skolan också tillämpliga på provisoriet.

Remissyttranden

Arbetmarknadsstyrelsen anför.

Med hänsyn till det stora behov av sjuksköterskor som föreligger finner styrelsen det synnerligen angeläget att utbildningsmöjligheterna för detta yrke utbygges, och styrelsen får därför tillstyrka förslaget om inrättandet av en statlig sjuksköterskeskola. Styrelsen anser det vara värdefullt att den i utredningen föreslagna kursplanen prövas vid den nya skolan.

Styrelsen har ingen erinran mot den föreslagna lokaliseringen till Norrköping men vill framhålla att styrelsen icke haft möjlighet att taga ställning till huruvida andra alternativ varit möjliga.

Enligt *Svenska landstingsförbundets styrelse* motiverar rådande brist på sjuksköterskor starkt en utökning av utbildningskapaciteten vid sjuksköterskeskolorna. Vid landstingens skolor har utökning av elevantalet antingen redan genomförts eller planerats. Det synes därför fördriktigt att

även staten vidtager åtgärder för att få till stånd en ökning av utbildningsresurserna, helst som bristsituationen torde vara mest accentuerad vid undervisningssjukhusen. Styrelsen hälsar därför med tillfredsställelse att förslag nu framlagts om inrättande av en ny sjuksköterskeskola. Ej heller har styrelsen något att erinra mot att denna förlägges till Norrköping, som torde kunna erbjuda ett tillfredsställande underlag, därest, såsom föreslagits, vissa av Östergötlands läns landstings sjukvårdsresurser användas i utbildningssyfte.

Enligt det föreliggande avtalsförslaget skall staten bestrida $\frac{2}{3}$ och Norrköpings stad $\frac{1}{3}$ av kostnaderna. I och för sig föranleder förslaget ingen erinran, men styrelsen vill i detta sammanhang understryka angelägenheten av att frågan om statsbidrag till sjuksköterskeutbildningen över huvud snart blir löst.

Vid den nya skolan avses att prövas nya undervisningsmetoder, som syftar till en förkortning av utbildningstiden och bättre utbildning i arbetsledning och administration. Då en reformering av sjuksköterskeutbildningen är förestående, synes det även enligt styrelsens mening lämpligt att möjligheter skapas för en försöksverksamhet.

Styrelsen har ej haft möjlighet att ingå på en detaljgranskning av den föreslagna utbildningsplanen. Undersökas bör emellertid, om det icke genom rationaliseringar skulle vara möjligt att ytterligare nedbringa kurs-tiden.

Vissa betänkligheter inger förslaget att elev under den praktiska tjänstgöringen ej till någon del skall betraktas som arbetskraft men likväl erhålla samma förmåner som elever vid skolor, där en annan ordning råder. Detta kommer onekligen att medföra svårigheter för sistnämnda skolor. Det synes önskvärt att den planerade utredningen rörande sjuksköterskeutbildningen tar upp denna fråga och söker komma fram till en enhetlig lösning. Det undandrar sig styrelsens bedömande, huruvida den föreslagna utbildningsplanen för Norrköpingsskolan omöjliggör att resultatet av denna utredning avvaktas.

Styrelsen förutsätter att den uppgjorda personalstaten anpassas till vad som i regel tillämpas vid övriga skolor. Brist råder för närvarande på utbildade lärare för sjukvårdsutbildningens behov. Tillkomsten av skolan i Norrköping och övriga utvidgningar av utbildningskapaciteten vid sjuksköterskeskolorna gör det nödvändigt att åtgärder för en ökad lärarutbildning snarast möjligt vidtagas.

Svensk sjuksköterskeförening anför att antalet sökande till sjuksköterskeskolorna under åren 1959, 1960 och 1961 hållit sig konstant trots ökande ungdomskullar samtidigt som antalet utbildningsplatser ökat, vilket innebär en relativ minskning av antalet sökande till sjuksköterskeskolorna. Därtill kommer, att de nya befattningshavare, som kommer att tillföras sjukvården t. ex. på röntgen- och operationsavdelningar, måste rekryteras från ungefär samma grupper av ungdom som blivande sjuksköterskor. Risk torde föreligga för ytterligare minskning av antalet sökande till sjuksköterskeskolorna. En sådan minskning medför mindre möjlighet till lämpligt urval av elever till sjuksköterskeskolorna, ett förhållande som inger oro, då kraven på sjuksköterskan ständigt ökar, vilket bl. a. framgår av den s. k. Thapperska utredningen.

Svensk sjuksköterskeförening får i detta sammanhang uttala farhågor för att en standardsänkning kan bli följden, om inrättandet av nya sjuk-

sköterskeskolor ej sättes i direkt relation till rekryteringsunderlag, ändrade behov beroende på omfördelning av arbetsuppgifter m. m.

Ett annat skäl till att föreningen anser att återhållsamhet bör iakttagas beträffande inrättandet av nya sjuksköterskeskolor är den rådande bristen på sjuksköterskelärare. Sedan länge har man ett stort antal vakanser på lärartjänsterna vid sjuksköterskeskolorna, och i många fall har sjuksköterskor utan lärarkompetens måst anlitas som vikarier.

I utredningen understrykes vikten av att de sjuksköterskor, som är anställda av sjukhuset, handleder och övervakar sjuksköterskeelevernas utbildning. Svensk sjuksköterskeförening anser, att detta är svårare att genomföra ju större sjuksköterskebristen är, eftersom patientvården är sjukhusens primära uppgift. Sjuksköterskebristen har uppgivits vara särskilt stor vid lasarettet i Norrköping. Föreningen beklagar därför, att den planerade nya sjuksköterskeskolan ansetts böra förläggas till Norrköping med de relativt ogynnsamma villkor för undervisning av sjuksköterskeelever, som för närvarande torde stå till buds därstädes.

Föreningen konstaterar med tillfredsställelse, att sjuksköterskeeleverna föreslås erhålla elevstatus och att man skall frångå det i Sverige vanliga lärlingssystemet. Föreningen anser, att sjuksköterskeutbildningen kan förbättras och eventuellt avkortas något om sjuksköterskeeleverna ej ingår i sjukhusens personalstat och om därjämte övriga förutsättningar föreligger för en god utbildning. En dylik uppläggning av sjuksköterskeutbildningen skulle även göra att sjuksköterskeeleverna känner sig mer likställda med annan studerande ungdom, vilket helt säkert är av betydelse för rekryteringen.

Föreningen är synnerligen tveksam om värdet av en specialutbildning, anordnad under en period då eleven är förordnad som assistentsköterska. Av promemorian framgår ej om man har tänkt att särskilda utbildningsplatser skall reserveras för dessa tjänster, där assistentsköterskorna dels kan få handledning, dels skall kunna frigöras för föreläsningar och gruppundervisning etc., vilket antydes i promemorian. Det förefaller som om skolan ej skulle komma att ge samma möjlighet till specialutbildning som landets övriga sjuksköterskeskolor. Ur rekryteringssynpunkt är det betydelsefullt, att så blir fallet.

Föreningen anser att lärarantalet beräknats alltför lågt. Enligt föreningens mening bör anställas tre lärare för orienteringsperioder och läskurser. Om möjligt bör ej fler än tolv elever beräknas för varje kliniklärare.

Statskontoret yttrar.

Med hänsyn till den pågående utbyggnaden av sjukvården och de stora investeringar som samhället påtagit sig för sjukvårdsinrättningar är det enligt statskontorets mening en tvingande nödvändighet att allt göres för att söka häva den rådande bristen på sjuksköterskor. Förutom de åtgärder som kan vidtagas för att återföra icke aktivt arbetande sjuksköterskor till yrket, bör sjuksköterskeskolornas kapacitet ökas. Det är statskontoret bekant att förefintliga skolor också utökat sitt elevantal och att flera av sjukvårdens huvudmän inrättat nya skolor. Det synes i dagens läge rimligt att staten å sin sida ej undandrar sig inrättandet av en ny sjuksköterskeskola särskilt med tanke på tillgodoseendet av undervisningssjukhusens behov.

Förläggningen av den föreslagna skolan till Norrköping synes lämplig med hänsyn till det tänkta samarbetet med Karolinska sjukhuset. Stats-

kontoret finner det värdefullt att den nya skolan under en övergångstid ges karaktären av en försöksorganisation bl. a. för att utpröva i vilken utsträckning utbildningen kan intensifieras och tiden för densamma avkortas. Statskontoret vill därför ej motsätta sig att man vid skolan frångår sedvanliga beräkningar avseende utnyttjandet av elevernas arbetskraft och att dessa följaktligen ej inräknas i sjukhusets personalstat. En omedelbar följd härav blir att då eleverna från Birgittas sjuksköterskeskola i Linköping lämnar lasarettet i Norrköping personaluppsättningen vid sjukhuset i proportion därtill behöver förstärkas genom nyanställning.

Förslaget att eleverna förutom fritt vivre skulle tillerkännas studiestipendier om 100 kr. i månaden under hela studietiden anser sig statskontoret kunna godtaga. I princip kommer eleverna därigenom i åtnjutande av samma förmåner som eleverna vid de landstingsdrivna skolorna, vilket ur rekryteringssynpunkt är fördelaktigt. Erinras må emellertid att eleverna härigenom får bättre förmåner än vad som utgår till eleverna vid de två övriga statliga sjuksköterskeskolorna.

Det föreslagna avtalet med Norrköpings stad har ej givit statskontoret anledning till annan erinran än att i avtalet torde böra angivas hur uppkommande meningsskiljaktigheter rörande avtalets tolkning och beräkningen enligt avtalet av kronans och stadens bidrag till skolverksamheten skall avgöras.

Avtal med Östergötlands läns landsting angående elevens placering på lasarettet i Finspång saknas. Statskontoret förutsätter att överenskommelsen härom i tillämpliga delar kommer att bli likalydande med föreliggande avtalsförslag.

Medicinalstyrelsen tillstyrker dels att en statlig sjuksköterskeskola inrättas i Norrköping, dels ock att en försöksutbildning anordnas vid skolan i huvudsaklig överensstämmelse med det framlagda förslaget. Styrelsen anför.

Styrelsen anser det värdefullt att den planerade sjuksköterskeskolan avser att delvis pröva nya utbildningsmetoder. Eleverna vid vederbörande sjukhus skall enligt avtalet ej inräknas i den normalt erforderliga arbetskraften vid den arbetsenhet, till vilken elevens praktiska utbildning förlägges. Förutom att härigenom ett avsevärt bättre utgångsläge ernås för att en tillämpning av principerna i medicinalstyrelsens rekommendationer angående sjuksköterskelevers praktiska utbildning bör utbildningen kunna ytterligare rationaliseras.

Utbildningsplanen föreslås omfatta ca 27 månader, varav knappt 21 för praktisk och 6 för teoretisk undervisning. Utbildningstiden understiger med omkring 4 månader vad som nu gäller i avseende å minimitid för sjuksköterskeutbildning. För att kompensera avkortningen av utbildningstiden föreslås, förutom intensifiering av utbildningen och utökad undervisning i den inledande orienteringsperioden, viss särskilt tillrättalagd assistentskötersketjänstgöring under 6 månader innan legitimation beviljas. Planen skiljer sig organisatoriskt och innehållsmässigt från gällande bestämmelser även i andra hänseenden och synes närmast avpassad för dem, som avse att ägna sig åt allmän (kirurgisk och medicinsk) sjukvård. Styrelsen kan för sin del tillstyrka, att planen prövas, varvid styrelsen förutsätter att en på betryggande sätt ordnad utbildning möjliggöres inom övriga vårdgrenar. Hur undervisningen planerats för dem, som avse att specialutbilda sig för

exempelvis tekniskt betonade vårdgrenar, framgår ej klart av förslaget. Den tilltänkta assistentskötersketjänstgöringen torde ej kunna förverkligas inom dessa vårdgrenar såvida icke särskilda utbildningstjänster inrättas. Enligt styrelsens mening är det angeläget att eleverna får en brett upplagd grundutbildning lika för alla.

Även om, såsom här föreslagits, den aviserade statliga utredningen angående sjuksköterskeutbildningen kommer att noggrant följa försöksutbildningen vid skolan och därvid kan föreslå ändringar i kursplanen, anser styrelsen dock att förslaget, bl. a. med tanke på elevrekryteringen, behöver ytterligare ularbetas.

Styrelsen anser att skolans lärarpersonal förefaller väl knappt tilltagen med tanke på att det här gäller försöksverksamhet.

Mot det upprättade avtalet med Norrköpings stad har styrelsen i huvudsak intet att erinra.

För att avtalsvillkoren i 10 § skall kunna uppfyllas måste givetvis beaktas att när sjuksköterskeeleverna tillhörande Birgitta sjuksköterskeskola borttages från vissa avdelningar vid Norrköpings lasarett den där anställda personalen utökas i förhållande härtill.

Enligt avtalsförslaget skall eleverna från skolan upp bära förmåner enligt av Svenska landstingsförbundet meddelade rekommendationer. Styrelsen tillstyrker, att här föreslaget stipendiebelopp om 1 200 kr. per elev och år utgår, men framhåller önskvärdheten av att motsvarande bestämmelser bli tillämpliga vid redan befintliga statliga sjuksköterskeskolor.

Ehuru särskilda kvalifikationsregler för vissa styrelseledamöter ej ansetts böra föreskrivas i avtalet, utgår styrelsen från att anvisningarna i styrelsens normalreglemente för av staten godkänd sjuksköterskeskola här komma att tillämpas i likhet med vad som nu sker vid de befintliga statliga sjuksköterskeskolorna.

Styrelsen har ej något att erinra emot att elever placeras å Birgittas sjukhus i Vadstena.

Departementschefen

Sedan åtskilliga år tillbaka råder brist på sjuksköterskor, och antalet vakanta tjänster har under senare år ökat avsevärt. Sålunda uppgick antalet vakanser hösten 1961 till 8,7 procent, vilket motsvarar en brist på drygt 1 000 sjuksköterskor.

För att i möjligaste mån bemästra den rådande sjuksköterskebristen har vidtagits en rad olika åtgärder från såväl statens som övriga huvudmäns sida. Genom beslut den 20 maj 1960 uppdrog Kungl. Maj:t sålunda åt medicinalstyrelsen att organisera en statlig reservkår för sjuksköterskor. Reservkåren, som skall rekryteras bland sjuksköterskor vilka lämnat aktiv tjänstgöring, har till uppgift att vid behov ställa personal till förfogande som vikarier å sjukskötersketjänster vid undervisningssjukhusen. I mån av tillgång på reservpersonal må även andra sjukhus kunna anlita kåren för samma ändamål. Tyvärr har emellertid — oaktat ekonomiskt fördelaktiga villkor — rekryteringen till kåren varit obetydlig.

Den 30 juni 1961 uppdrog Kungl. Maj:t vidare åt medicinalstyrelsen, ar-

betsmarknadsstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning att anordna utbildning för eller i förekommande fall utöka befintlig utbildning för laboratoriepersonal, röntgenpersonal och annan personal, som kan avlasta eller ersätta personal med sjuksköterskeutbildning. Vad laborantutbildningen beträffar har antalet utbildningsplatser hittills blott uppgått till 88, men innevarande vårtermin har, enligt vad jag inhämtat, nya kurser anordnats i fyra städer för 86 elever. Under nästa läsår beräknas antalet utbildningsplatser stiga till 450. På olika platser i landet har vidare börjat anordnas utbildning för operations-, röntgen- och radioterapiassistenter. Sammanlagt cirka 100 elever är redan nu under utbildning.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade jag därjämte den 26 oktober 1961 en samarbetsgrupp med uppgift bl. a. att överväga och hos vederbörande huvudmän avgiva förslag till sådana åtgärder inom sjukvården, som kan vara ägnade att motverka den rådande bristen på vårdpersonal. Samarbetsgruppen har nyligen avlämnat två rapporter, den ena avseende inrättande av expeditionsbiträdestjänster inom vårdavdelningar m. m. och den andra avseende dels samordning av eventuellt erforderliga stängningar av vårdavdelningar sommaren 1962, dels försök vid karolinska sjukhuset med förläggning av viss del av personalens semestrar till jul- och nyårshelgerna. Gruppens arbete fortsätter.

I början av november 1961 avlämnade utredningen angående vissa sjuksköterskornas och undersköterskornas arbetsuppgifter m. m. sitt betänkande om arbetsuppgifter och utbildning för viss sjukvårdspersonal (SOU 1962: 4). I betänkandet föreslås dels att arbetsuppgifter, för vilka ej kräves sjukvårdsutbildning, avlastas utbildad personal, dels en omfördelning av arbetsuppgifterna för sjuksköterskor, undersköterskor och sjukvårdsbiträden, dels en härav föranledd omläggning av utbildningen för undersköterskor och sjukvårdsbiträden. Remissbehandlingen av betänkandet är nyligen avslutad. Det bör vara möjligt att igångsätta utbildningen enligt de föreslagna riktlinjerna redan i vår.

Omfördelningen av arbetsuppgifterna för sjukvårdspersonalen och tillkomsten av nya personalkategorier avsedda att ersätta sjuksköterskearbetskraften för vissa arbetsuppgifter leder också till att sjuksköterskeutbildningen bör överses. Jag avser därför att inom kort föranstalta om en utredning i ämnet.

Nu redovisade åtgärder bör emellertid ej undanskymma behovet av en fortsatt utbyggnad av utbildningskapaciteten vid landets sjuksköterskeskolor. Denna omfattade 1 600 platser vid mitten av 1950-talet men hade i april 1961 stigit till i det närmaste 2 000 och väntas i år nå siffran 2 300. Även om sjuksköterskeutbildningen under de senaste åren alltså undergått en snabb utbyggnad, är antalet elevplatser alltså otillfredsställande inom flera sjukvårdsområden, främst inom sådana områden där sjuksköterskebristen är mest framträdande. Det är därför utomordentligt angeläget att

vederbörande huvudmän snarast möjligt vidtager åtgärder för att bättre tillgodose utbildningsbehovet i första hand inom dessa bristområden.

När det gäller de statliga sjuksköterskeskolorna vill jag erinra om att göteborgsskolan ökat den årliga intagningen av elever från 60 till 80 och att vid stockholmsskolan anordnas extrakurser för utbildning av sjuksköterskor, avsedda för elever som genomgår högre utbildning för mentalsjukvårdspersonal. Med hänsyn till att närmare en fjärdedel av förutnämnda sjuksköterskevakanser hänförde sig till undervisningssjukhusen, torde det emellertid vara ofrånkomligt att staten ytterligare medverkar i strävandena att öka sjuksköterskeutbildningen. Mot bakgrunden härav uppdrog Kungl. Maj:t den 19 maj 1961 åt en sakkunnig att utreda möjligheterna att inrätta ytterligare en statlig sjuksköterskeskola avsedd att i första hand tillgodose undervisningssjukhusens behov av sjuksköterskor. Sedan utredningen funnit att den nya skolan bör förläggas till Norrköping, har efter förhandlingar med staden träffats ett preliminärt avtal om anordnande och upprätthållande av en statlig sjuksköterskeskola därstädes.

Enligt avtalet skall skolan dimensioneras för en årlig intagning av 60 elever. Skolans verksamhet skall börja den 1 juli 1962. Provelever intages under hösten 1962 och den första läskursen avses börja i mars 1963.

Med hänsyn till den nya skolans betydelse för sjukvården i Norrköping skall staden enligt avtalet delta med en tredjedel i kostnaderna för skolans anläggning och drift. Gentemot denna kostnadsfördelning har jag ingen erinran.

Under de första verksamhetsåren får teoriundervisningen meddelas i provisoriska lokaler i avbidan på att särskilda lokaler för skolan kan upplåtas i en av staden planerad nybyggnad. Under erinran om att verksamheten kommer att vara fullt utbyggd budgetåret 1965/66, vill jag framhålla angelägenheten av att de nya lokalerna kan färdigställas till i avtalet fastställd tidpunkt, den 1 januari 1965.

För den praktiska utbildningen upplåter staden sina slutna och öppna vårdinrättningar. I främsta rummet kommer Norrköpings lasarett att användas för utbildningen. Föreliggande behov av ytterligare utbildningsplatser kommer att tillgodoses bl. a. vid lasarettet i Finspång och andra vårdinrättningar, som drives av Östergötlands läns landsting. Det torde få ankomma på den blivande styrelsen för skolan att träffa härav påkallade överenskommelser med landstinget. På i promemorian anförda skäl finner jag vidare lämpligt att elevernas specialutbildning i viss utsträckning förläggas till karolinska sjukhuset i Stockholm, varvid en samordning med den av statens sjuksköterskeskola i Stockholm vid sjukhuset bedrivna utbildningen bör eftersträvas.

Enligt avtalet skall vid den nya skolan prövas en kursplan med avkortad men intensifierad utbildning. Vid sjuksköterskeskolorna varierar den totala utbildningstiden mellan 33 $\frac{1}{2}$ och 39 månader, men i allmänhet tillämpas en

utbildningsplan omfattande 36 månader. I promemorian skisseras en till c:a 30 månader avkortad utbildning. Därvid förutsättes att sjuksköterske-eleven erhåller viss specialutbildning under tjänstgöring som assistent-sköterska under förslagsvis sex månader, innan legitimation som sjuksköterska beviljas. För egen del finner jag angeläget, att nya uppslag i syfte att rationalisera utbildningen tillvaratages och förordar, att den skisserade utbildningsgången försöksvis prövas. I anslutning härtill vill jag vidare förordar, att ett antal platser vid skolan om möjligt avses för i första hand manliga sökande.

Som följd av den av mig förordade intensifieringen av utbildningen kan för den praktiska utbildningen av eleverna vid den nya skolan ej tillämpas gängse lärlingssystem. I avtalet har därför intagits en föreskrift om att elev icke må inräknas i den normalt erforderliga arbetskraften vid den arbetsenhet, inom vilken eleven praktiserar.

I avtalet förutsättes att eleverna i princip skall uppbära förmåner i enlighet med av svenska landstingsförbundet meddelade rekommendationer. Då eleverna ej skall betraktas som arbetskraft under den praktiska utbildningen, delar jag den tveksamhet som svenska landstingsförbundets styrelse givit uttryck för i denna fråga. Med hänsyn såväl till utbildningens karaktär av försöksverksamhet som till den vikt staden fäst vid denna punkt i avtalet, har jag likväl ansett mig kunna godtaga densamma i avbidan på den översyn av hithörande spörsmål som bör göras i samband med den av mig i det föregående berörda utredningen om sjuksköterskeutbildningen.

Skolan skall enligt avtalet stå under ledning av en särskild styrelse, vars ledamöter utses av Kungl. Maj:t. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser om ersättning till styrelseledamot och suppleant m. m.

I övrigt föranleder avtalet ingen erinran från min sida. Jag tillstyrker sålunda att avtalet godkännes.

För bestridande av kostnaderna för skolans verksamhet torde för nästa budgetår böra anvisas två förslagsanslag, rubricerade Statens sjuksköterskeskola i Norrköping: Avlöningar och Statens sjuksköterskeskola i Norrköping: Omkostnader. Den sammanlagda driftkostnaden för den nya skolan vid fullt utbyggd verksamhet uppskattas till avrundat 1 milj. kr., varav Norrköpings stad i enlighet med avtalet skall bidra med en tredjedel. Stadens bidrag bör därvid uppföras som särskilda uppbördsmedel under omkostnadsanslaget.

Vid full verksamhet erfordras enligt föreliggande förslag följande befattningshavare, nämligen en rektor (A 19), två instruktionssköterskor för den teoretiska undervisningen och sju för den praktiska utbildningen (A 14/16), en elevhemsföreståndarinna (A 10), en kontorist samt ett eller två skrivbiträden. Härtill kommer timanställda lärare samt en redogörare, tillika sekreterare. Av nämnda befattningshavare erfordras för budgetåret

1962/63 rektorn och ett skrivbiträde under hela budgetåret. I enlighet med vad som föreslagits i promemorian förordar jag vidare, att medel beräknas för en elevhemsföreståndarinna under 11 månader, två instruktions-sköterskor under 10 resp. 4 månader samt för ytterligare 3 instruktions-sköterskor under 1 månad.

För ersättningar till ledamöter och suppleanter i styrelsen samt för arvode till redogörare, tillika sekreterare, beräknar jag ett belopp av 4 000 kr. Reseersättning enligt allmänna resereglementet till ledamot eller suppleant i styrelsen för resa, som för uppdragets fullgörande företages från hemorten till Norrköping och åter, bör bestridas från skolans omkostnadsanslag.

Timlärararvoden bör utgå med högst samma belopp som motsvarande arvoden vid statens sjuksköterskeskolor i Stockholm och Göteborg. Kostnaderna för ändamålet uppskattar jag till cirka 12 000 kr.

I enlighet med det anförda kan medelsbehovet under avlöningsanslaget för nästa budgetår beräknas till 98 000 kr.

Föreliggande förslag till omkostnadsstat för skolan för nästa budgetår anser jag mig kunna godtaga. I omkostnadsstaten upptaget totalt utgiftsbelopp, 171 300 kr., bör i enlighet med vad jag i det föregående förordat reduceras med stadens bidrag till skolans drift. Medelsbehovet utgör sålunda

$$\left(171\,300 - \frac{98\,000 + 171\,300}{3} \right) \text{avrundat } 80\,000 \text{ kr.}$$

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna avtal angående anordnande och upprätthållande av en statlig sjuksköterskeskola i Norrköping;

b) godkänna följande personalförteckning för statens sjuksköterskeskola i Norrköping:

Tjänsteman å ordinarie stat:

1 rektor Ao 19;

c) godkänna följande avlöningsstat för statens sjuksköterskeskola i Norrköping, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman, <i>förslagsvis</i>	19 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	4 000
3. Arvoden åt tillfälliga lärare, <i>förslagsvis</i>	12 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	43 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	19 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	1 000

Summa kr. 98 000;

d) till *Statens sjuksköterskeskola i Norrköping: Avlöningar* för budgetåret 1962/63 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 98 000 kr.;

e) till *Statens sjuksköterskeskola i Norrköping: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 80 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Bo Stenfors